

Õpetajate ettevalmistustasemest
Eesti seminaris ja nõudmistest/töö- [1977?]
tingimistest nii Eesti kui Rootsi koolipöllum.

Me latse nagu essind linnu
kõik ilmalaanen laiali...

Kümme a. tagasi Tartu Õpe-
tajate Seminaris (TÕS) 140-a. juubeli
pühul kirjutasin Büll. nr. 17
Mälestuskilde TÕS-st 1926-1932.
Mõtelda, et sellest on möödunud
juba 45 ja pool a., kui lõpppäeva
aktuse järgi 8. juunil 1932 lahku-
sime - TÕS-i 43. lend - meile nii
armsaks saanud majast Pepleri
tän. nr. 13. Kui muinasmaal vä-
bin vaimus sel kaugel mälestuste
maal.

Palju, palju pildikesi kerkib
vaimu silme ette suurest üle 200-pea-
lisest kooliperest (õpetajad, õpilased,
majahoidjad peredega). Need pildi-
kesi/mälestuskilukesi leiame kena-
kese kogus ^{artikkelis} ülal mainitud Büll. nr. 17/
1968. Alljärgnevas süski mõned lisa-
laastud.

Kõige pealt tahaksin hõrdu-
ping sügavas tänutundes õnnitleda ^{mit 30. ja}

Sind, Sa 150-aastane juubilar, kes elad edasi kõigi oma veel elus vübi-vate laste- kasvandike ja kasvatajate-südameis, ükskõik kus maailma kaa-res nad ka ei vübi! Teile kõigile tu-ger käepigistus ja südamlük tervitus!
Seminari vaim elab meis edasi!

Tugevaim käepigistus, ning soo-jim tänu ja tervitus olgu Sulle, one armas direktor, õpetaja ning kas-vataja, Juhan Tork! Jah, Sul jätkus täiesti igale oma kasvandikule/lapsele raasuke südameverd (Büll. nr. 17 lk. 10). Ka Sina jätsid jumalaga TÕS-iga 8. juunil 1932, samal päeval kui 43. lennu kasvandikud. Sinu pilt Büll. nr. 17-das teeb mälestused Sinust päris elavaks. Pildile järgneva artikli Sa oled sõnastanud tabavalt Tunde- ja mõttekillukesi TÕS-i 140. aastapäeva puhul. Rääkides oma põhimõttest ning veendumustest nimetad Sa ülla-tuslikult Jumala ja J. Kant'i järgi vullitsapoisse, Su Tartu mängukraasli, kui oma südamelähedasi sõpru. Peatu-sin lugedes, ja mõtlesin turnetasin — Sa suur, õilsa hingega Paal-tänapoiss!

Meenub episood TÕS-i aulas Sinu

40-aasta sünnipäeva aktuselt 17. okt. 1929. Oma tänukönes peatasid Sa lügetatult, kuivatasi pisaraid jatkasid — pisarad pole häbiks kui nad on ehtsad. Ka mitmed meist kuivatasi pisaraid (peetun kirjutamisel neid rida ja... teen seda ka nüüd!).

← Kui üle paljude aastate — 40 a.

— 1972. a. kohtusime Torontos esimesel ülemaailmsel ^{Eesti} õpetajate konverentsil ja laulupeol, kus sülelesid ühekorraga meid kahte kui oma lapsi — Leo Põkhausi ja mind — süs läikisid rõõmupisarad me kõigi silmis... Andku Taaraisa sulle veel palju tervist, jõudu ning helgeid päevi!

Nüüd koolitöö nõudmistele ja tingimustele juurde. Lähtun J. Forgi Büll nr. 17. artiklist, kus ta oma rahvuspedagoogiliste vaadete kujunemist analüüsisides haruldase selguse ning veendumusega pooleteisele leheküljele kokku surutult tõstab esile kõik tähtsaimad kavatuuse põhiprintsiibid ning üldhararavad sihid (õvergripande on il Rostri aastakümneid kestvas süa-sinna-keerutamise koolidebatis). Väga arvatud rahvusliku külje toonitamine on ka Rostri õppekavades

esile toodud kõik kasvatuselised
ning õiged mü üldhaaramad kui
nendest johtuvad detaileesmärgid.
Pikemalt sellest leidub seoses allakirjuti
tamu ettekannetega eesti õpetajate
kursustel Stockholmis Rootsi suur-
ma 1962. a. - koolireformi kohta ilmu-
nud kokkuvõtteis Färenduskoolide
tööpöllult I/1962 ja TT II/1964.

Samuti H. Rajamäe artiklis Bül. nr.
3/1954 lk. 19 ja 21, kus näidatakse, et
Rootsi 1946. a. parlamentaarse kooli-
komisjoni juhtnöörides ~~suure~~ kooli-
reformi teostajate ^{G.-a. põhie} ~~uue~~ kooli pea-
eesmärgideks on — õpilane kooli-
töö keskusse, ta tuleb õpetada /kas-
vatada igakülgsest arenenud isik-
suseks, harmooniliseks inimeseks, kül-
viliseks (see on: koostöötahte - ning
võimeliseks, kohase - ning vastutustunde-
liseks) demokraatse ühiskonna ko-
danikuks.

Kuidas on lugu Rootsis teg-
likkuses nende kõrgete ning õilsate
üldhaaramate õpetuse /kasvatuse ees-
märkidega ning nõudmistega, mis
on allakirjutanumist leidnud süües
alaliselt rulluva koolireformi kõigis
faasides eelkoolist kuni ülikoolini?

Tegelik elu näitab kahjuks, et pole ligilähedaltki jõutud neid nõudeid/eesmärke ellu viia. Sellepärast on 1962. a. põhikooli õppekavad juba muudetud ning asendatud 1969. a. õppekavadega. Ja uus muudatusreform seisab taas akse ees. Küsimine: Miks ebaõnnestumine? Milles võivad seista selle põhjused? Koolidebatt koolipressis, ajakirjanduses, raadios/TV-s on olnud kogu aeg elav. Oletusi, arvamusid ning ettepanekuid parandusteks on olnud arvukski, aga näib, et õiget lahendust polegi veel leitud. Debatt käib täies hoos edasi.

Kas sihid/eesmärgid on nii kauged ja kõrged, et nende saavutamise polegi võimalik? Meie iseseisva Eesti 1937. a. algkoolide ja 1938. a. keskhariduslike koolide õppekavad sisaldasid samad kõrgeid üldeesmärgid ning eesmärgid. Tundub, et seal nõudsi rohkem nii õpetajalt kui õpilasilt, ning pisutasa juba olime sammunud ja sammusime kindlalt edasi ülesseatud sihtide poole. Per aspera ad astra - raskuste kaudu tähtede poole, nagu ladinä vanasõna ütleb.

Irvan, koos tänini veel vähemuses olevate krüütikutega, et peapõhjus Rootsi kooli ebaõnnestumises seisab rootsi lügas materjalistlikus/marxistlikus suhtumises inimesse. Inimene on vaid ühiskondlike olude produkt. Lähme tagasi Juhan Torgi rahvusspedag. geograafiliste vaadete kujunemise põhjaliste juurde Büll. nr. 17-ndas. Esimese punktina märgib ta

et ajaloo arengus on INIMESEL põhilisem tähtsus kui OLULEL, ^{mis} Usun sedasama, või vähemalt, et mõlemal tegureil ^{R.N.} tähtsus ja mõju on võrdne kaal. J. Tork ütleb edasi

et inimkonna tõus kaugeltki ei kattu elustandardi (välfärd^{R.N.}) tõusuga, vaid on kõigepäält inimese enese tõus kõrgemate väärtuste otsimisel sisemise rikkastumise poolest;

et iga inimene oma kohustusi peaks palju rõhutatumalt tunnetama (mitte vaid oma õigusi) ja ka täitma oma kohustusi iseenese, oma ligimese ja isamaa vastu;

et tõusuteel on otsustava tähtsusega inimese otsene mõjutamine inimese ja ühiskonna poole, inimese KASVATAMINE;

et kasvatamine tähendab inimese positiivsete omaduste ja eelduste kasvatamise/arenemise teadlikku ja sihi-kindlat taetamist ning inimest kui ka samas inimeses peituvate negatiivsete mahasurumist ja välgarõkimist

Nende, ilal J. Torgi sõnastuses, üldkehtivate kasvatuse printsiipide/nõuete järgi käisime meie Eestis — õpetajad, õpilased, kodud, kogu ühiskond. Suures laastus on need põhitöödeks kasvatusele kogu demokraatlikus maailmas, mis on arusaama järele, ja olid seda ka Rootsis, kui asusin tööle rootsi koolis 1952. a. jaanuarist peale. Aga juba 60-dail aastail Rootsis maksvusele pääsnud vasakradikaalide, kes valja häälega ennast täielise(!) demokraatia eest võitlejaks kuulutasid, uue usu järgi tõusid päevalgele uued töed — miljöö määrab kõik, inimene ise ei midagi. Kõik vead-puudused-eksimused veereta aga teiste, ühiskonna kaela, inimesel endal pole mingit vastutust, mingeid norme ega kohustusi. Inimene ise, nii nagu ta on kõigivõigade ja puudustega, on ju ühiskonna produkt! Ning süüdlane/patusiinas on ühiskond! Lõhu maha see sitane ühiskond (skitsamhälle)!

Sellise uue maailmavaate taustal, päälezi, kui selle prokretitel on käsutada võimas massmedia, on täiesti mõistetar ning otse loomulik vähjakäik kogu Rootsi kooli ulatus-
muidugi ka kodudes ning ähiskonnas üldse. Vähjakäigust kasvatuslikul alal tuleneb muidugi sama nähe õpe-
tuslikul alal. — kriitika selles osas on üha valjuhäälsamaks muutunud.

Kiereldakse õigusega, et õppetulemused kõigil kooliuvoridel on mitterahul-
davad. Põhiteadmiste ning oskuste madal tase põhikoolis ja gümnaa-
siumikoolis (sa on: kõik koolid pääle 9-aastase põhikooli meie mõiste järgi keskhariduslikud koolid ja klitsekoo-
lid) kisub loomulikult alla poole ka ülikooli taseme.

Üks julgemaid ning teravama keelega "õiges vaimus" Rootsi kooli-
kriitikuid on olnud gümna. lektor ning kirjanik Sven Stolpe. Pääle artiklate loengute pidamist lastevane-
mate koosolekudel, täiskülbunud aulais on talumitmeid kordi sõna antud ka Rootsi TV-s. Samuti on ajakirjandus tema vaated lugejale teatavaks teinud.

Nimetaksin ka kaunis radikaalse,

mitmekordselt autasustatud kirjanikka ning õpetajat Soen Delblanci, kelle raamat "Trampa vatten" (veetrampimine! ilmunud 1972) on väga kibe satiir meie kooli kohta.

Üpris tabava arvustuse leiame ka meie oma raamatust "Eesti kool 1974" (Eesti gümn. õp. aastaraamat, mis asendab Bülletäänid nr. 21-22). Seal kirjutab Rootsi kooli saksa keele õpetaja Olar von Zur Mühlen täielikult Soen Stolpe vaimus ning loetleb rida kooli allakäigu põhjusi, nagu — õpilaste ilma sõelumata edasivõtmine (jämlikhet! võrdsus — kõik olgu ühesugused!), koolist puudumine ilma mingi vanemate tõendita, korra/ülepidamise hindetumistunnetelt äraviitmine (1970/71. a. alates), õpilaste huvipuudus, vastumeelsus igasugusele intellektuaalsele pingutusele, vastutustunde puudus, TV-apraadi taga istumise haigus, aina lõbuetsimine (trivsel!), väimsega seos alkohoolsete jookide ning teiste naimastusainete (knark!) tarvitamine, hoolimatus, distsipliinitus, vägivalla tarvitamine, jähkumus jne. Senar-reform sinatamine õpetajatega ja kõigi teiste täiskasvanutega pole suutnud koolelamist/kontakti sugugi paremaks teha.

Oma kogemuste põhjal ühinen üld-
joontes nii ülaltoodud kui tuhandete
teiste taoliste krütikutega. Arvan aga
süski, et peale varem toomitatud mater-
jalistliku/maailmliku maailmaverte
on Rootsi kooli allakäigus süüdi üldi-
ne õhtumaise väime kultuuri alla-
käik. Sest allakäik kooli kasvatuses
ja õpetuses, üldse kogu inimese hoiakus,
pole kuidagi ainult Rootsil omane
nähe. Ei, see on üldinimlik ning
globaalne. Väime 100 a. jooksul
on materjaalse kultuuri, see on tehnika
ning tehniliste teaduste, areng olnud
nii kiire ja tohutu ulatusega, et inimene
vaimne areng ei suuda sellega lihtsalt
sammu pidada. Seal seisabki see
kurja juur.

Kus viga näed laita, seal tule ja
aita! Viga ^{de} kõrvaldamiseks tuleb siht
õppendada ja uus teidki valida
proovida. Seda ka tehakse ning võib
loota, et juba lähemas tulevikus madal-
konjunktüürist koolialal väljutakse.

Ei tule aga unustada, et maailma
parandamisel tuleb igal inimesel
iseenesega pääd hakata, kui tõesti
tahetakse resultati saada.

Nii palju põhinõudmistest ja
üldistest koostingimistest Rootsi koolis. Väänd

tagasi Eesti kooli juurde. Mõni sõna
õpetajate ettevalmistamise tasemest
Eesti seminaris. Selle kohta leiame
 hulgakese andmeid, mida ma sünn enam
 ei korda, pingsast ning mitme küljest
 töist TÕS-is Bülletäänis nr. 17/1968
 esinevaid mälestuskillu kedes mitmelt
 seminari kasvandikelt ^{ja õpetajalt} Usun, et need
 pildikesed seminari tööst/tegevusest
 on iseloomustavad kõigile meie semi-
 naridele. Usun ja tean, et Eesti semi-
 nar andis oma kasvandikele põhjaliku
ja hea üü pedagoogilise kui ka
üldhariduse. Tähendab seminari
 lõputunnistus andis kutseõiguse kõrval
 ka õiguse ülikooli astumiseks. Kuna
 meil oli kehtimas eksaminatsioon
kool (kuni 1934. a. Kännu koolireformi-
 ni!), siis ei tuntud neil sellist üliõpi-
laseksamit nagu Rootsi studentexamen.
 Meie 6-kl. algkool oli kõigile obligatoor-
 seks põhikooliks, kust eksaminatsioonalt väis
 oma üld- või kutseharidust jätkata
 ülikoolini välja. Kuna tung seminari
kui õppemaksuta riigikooli oli väga
 suur, siis õpilaste vastuvõtul kasutati
 algkooli lõputunnistuse kõrval alati
 ka võistluseksameid (vt. Bülletään nr. 17!).

1932. a. seminarilõpetajad pidid
 sooritama ka riiklikud lõpueksamid,

nimelt Eesti keeles ja ped. ainetes. Ka õp-kandidaadi teenistusaeg pikendati sihelt aastalt kahele. Rük nõudis, et seminari lõpetaja vähemalt viis aastat töötaks koolipöllumul. See nõue ei takistanud süski kedagi ülikooli astumast, sest 3 nädalalatuurnist koolis (30 tundi oli täisnorm) jatkus teenistusaasta arvutamisel.

Haritlaste - inkl. algkooliõpetajad - üliküllus Eestis oli 30-date a. algul mü suur, et oli väga raske õpetajakahha saada. Õpetajate valimistel - see on omaette huvitav peatükk meie kooli ajaloos - polnud haruldane, et ühele vabalale kohale kandideeris mitukümmend õpetajat.

Et rääkida nõudmistest ja töötingimustest Eesti koolipöllumul, võrdlevalt Rootsi kooliga, pean lähtuma enda kogemustest oma tööpöllumul Alatskivi 6-kl. algkoolis 1932-1944. Mul oli õnne kohalolimisega. Sain kohe päike TÖS-i lõpetamist 1932. a. täis-tuurninormiga koha oma koduvallas Alatskivil (seda oma 5-dal valimisturneel!). Olin ise olnud selle kooli õpilane 5. ja 6-das kl. 1924-26. Tulnud tagasi oma kooli müüd juba õpetajana, sain oma endise õpetaja müüd pensionile läinud - 2. klassi 32 õpilasega (40 õp. klassis oli ülemmääraks).

Võrdlevalt Rootsi kooliga: 1952. a. algasin sin 5-6 klassiga (ja süngi olen töötanud kogu aja, 1952-1976, ühes ja sama koolidistriktis). Sin 1-2 kl., 1962. a. pääle ka 3. kl. moodustavad põhi- kooli algastme, "smäskola", kus töötavad väikekooli eksamiga õpetajad (õreti õpe- tajannad). Alatskivi algkool oli üks suurimaid Põhja-Tartumaal ligi 200 õpilasega. Al-kool rootsi mõiste järgi, 6 klassi ning 6 õpetajat. Rõhuv enamik maakeelidest Eestis olid nagu Rootsiski B-koolid, kus ühel õpetajal on 2 või enamgi aastakursust ühes klassis koos.

Omapärasuseks Eestis oli, et õpetajale esitati töönõudmisi ka välguspääl kooli. Need olid tihti juba valimiskuu- ^{soovidena} tusis ära märgitud, näit. — kooriga- tamine, orkestrijuh., kaasmängimine, näitejuht, raamatukogu juhataja hoidja, rahvatantsu juht jne. ^(skandinaaviselt) Õpetaja valijaks oli vallavalikogu. Rootsis kehalik kooli- valitsus — ja oli soovitat, et kohasooripääl valimispäeval isiklikult kohal viibiks. Ülaltoodu näitab, et õp. Eestis veel 30-date a. algul jätkuvalt oli "maasoolaks", seltskonnategelaseks nagu ärkamis- aja päevilgi. "Kondimäe koolmeister" (Karl Praakli) oma joonealuses vestes

1) Skol-
2) Edet
— 1952.

"Õpetajate lehes" valgustas humoristlikult
 *võimalikke seda probleemi ning selle negatiivseid
 külgi — mõnelgi õpetajal võttis see
 "maasoola"-tegevus rohkem aega kui
 koolitöö.

Minu kahe kand.-aasta jooksul
 Hlatskivil käis koolinõunik Käärle
 neli korda "kooli katsumas". Tema üles-
 andd tuli kandidaadil, see on minul
 mu teisel kooliaastal 1933/34 3. klassis
 õppeaasta alguses üksikasjalikult ette
planeerida (töökavad) terve aasta-
kursuse ulatuses nädalate, päevade ning
 tundide viisi (nii nagu see päevaraama-
tusse tuli iga tunni kohta sisse kirjutada
 rubriigi all "läbimindud aine", ja oma
 allkirjaga kinnitada). See oli lohutu
 töö ning tuli kirjutada puhtalt ümber
 korhes ex. — 1 ex. koolinõuniku käes,
 2. ex. endal koolis kasutamiseks. Aga
 tegelikkuses oli ja on nii üksikasjali-
 kult detail-töökavast /ajatabelist kinni
 pidada täiesti võimatu. Usun, et see
 oli esimene ning jäi ka viimaseks taoli-
 seks planeerimise nõudeks. Ma ei tea,
 kas see nõue 1932. a. abiturientidele /
 õp.-kandidaatidele kehtis üle kogu
 riigi või ainult Tartumaal. Teiseks
 nõudeks oli ühe oma õppetäis kasu-
 tatava õpiku analüüs kirjutada ja

1 ex. koolinõunikule anda. Valisin selleks Kuulbergi emakeele lugemiku.

① // Kaks kandidaati aasta järgi 1934. a. suvel Tartus kogu Eesti õp-kandidaatidele korraldatud mõnepäevastel kutsekursustel oli meid vast 100-kond õpetajat kogunenud Pepleri tän. nr. 13 aulas. Seal peeti rida ettekandeid ning sõeluti mitmesuguseid pedagoogilisi ja teisi kooliga seoses aktuaalseid probleeme. Mäletan, et Haapsalu seminari 1932. a. vil. Neider refereesis töötingimustest Harku kolonüis (raskest kasvatavate laste kool, ainuke taoline kogu Eestis). Üldises diskussioonis võis igaüks midagi millest rääkida. Mina kõnelesin kooli hoolekogu tööst/irlesandeist, sest olin 2 a. olnud oma koolis hoolekogu sekretäriks. — Usun, et kõik said oma kutsetunnistused kätte. Kursused olid vaid formaalseks kand-aastate lõpupunktiks, hinded igaühe koolitöö kohta olid ju koolinõunikel olemas. // → ②

① // Töömees Kodina 3. klassis kasutasin tol ajal veel kaunis uudset meetodit — Üldõpetus (samlad underrising), tööjuhendiks J. Käisi raamat "Uusi teid algõpetuses". Olin ka osa võtnud 1933. a. suvel Tartus korraldatud kooliünnenduse päradist J. Käisi

juhatusel (sellised peeti kindlalt igal
suvel), mis oli sellest uuest meetodist
oma arvates kaunis selge pilt olemas.
Sellega katsetamine tundus äsna loo-
mulikuna, kuna mul olid kõik ai-
ned 3. klassis (vähja arvatud käsitöö).
Nii siis klassiõpetaja süsteem, mil
tavaline nooremals klassides, Rootsis
üldiselt kogu algkooli ulatuses kl. 1-7
(erandiks ained nagu — käsitöö, laul-
mine, võiml., võõrkeel), ^{Rootsi} uues põhikoolis
ülemastmel, kl-des 7-8-9, omidugi
täielik aineõpetaja süsteem. Eestis
oli harilikuks nähteks, et mitme õpe-
tajaga koolis, ka Alatskivil, kehtis
obaliselt aineõpetaja süsteem.

Üldõpetuses 3. klassis oli kesksks
aineiks kodulugu. See oli jaotatud huvi-
pürekondadeks (intresse või arbeitsom-
råden), ja kõik teised ained tulid
sellega siduda/kooskõlastada. Kooli
noormik Kaalep oli skeptiline lügselt
kõrvestava kooliuuenduse suhtes ja sor-
vitas "rutata aeglaselt". Vajalik moto
ka nüüdseks toimakale Rootsi kooli-
uendusele, eriti kui mõelda Rootsi mis
tuntud aeglusele/põhjalikkusele. Siin
kohal oleks vast sobiv ~~ära~~ märkida, et
Eesti õpetajatele tuntud suur hõimusober,
Soome koolinõunik A. Salmela meie

~~meie~~ ühiseil kokkutulekuil korduvalt on toonitunud Eesti kooliühenduse hoogust ning indu, ka selle lühget tormakust mis iseloomulik noorele ise seisevusele — ja tunnustavalt esile tõstnud meie edumaad Soome kooli suhtes. Kriipsutaksin siin alla sedasama Rootsi kooli suhtes. (Vt. Salmela art. Eesti koolist Bül. nr. 6/1957)

- - - järg vt. lk. 15 ülal //

②

Kutsetunnistus andis õiguse määratseks (ord.) õpetajaks valitud saada. Teist korda Alatskivi vallavolikogu ettepanekul kind- ord-ks nitas Tartu maakoolivalitsus mind kinnitatud Rootsis selleks mu omal vanal kohal. Jatkuna 1/7-1957) õpetajate ülikülluse tõttu oli õppeaastal 1935/36 (olin siis kaitseräätlemistuses/sõja koolis) minu kohale kaks asetäitjat, kumbki poole tunninormiga! Tagasi tulnud koolitööle said rida uusi ülesandeid "kooli sisemises töös" (Rootsi SIA). Kuna mulle määratud ruum järele numbril Bülletäänis on püütud, siis katsun väga lühidalt loetleda/kirjeldada õpetaja ülesandeid väljaspool otsest koolitööd.

Need ülesanded seisid väga lähedas seoses otsese koolitööga, andes õpetajaile hulga lisatööd (kasuta!) ning õpilastele hulga võimalusi

isetegevuseks, erikurvide harrastuseks.

Loetlen mõningaid:

koolipeod, aktused, jõulupuu, EV-aastapäev, emadepäev jne.

suuremais, koolides eriti internaa-
diga koolides (nagu Hlatskivi) neile lisaks
— kooliorkester (okariinod, mandolü-
nid, viiulid); õpilasingid või ühin-
gud, nende programmis näit. — seina-
lehe või oma ajakirja toimetamine,

ENPRisti tööst osavõtmine, malemängu
kursused, mängude- spordi- ja ujumis-
võimaluste organiseerimine; skandid
— gaidid, hiljem noored kotkad — kodu-
tütred; koolikaunistamise hoogtööst
osavõtmine jne. (Sün terve hulk või-
malusi Roosi SIA-reformile õpilaste
vabaja positiivseks kasutamiseks!).

Nõuded õpetajale eraldi —
osavõtmine edasiharimise päevadest/
kursustest, õpetajate ühingute tööst
(näit. Kodavere — Hlatskivi õpühing) jne.

Nii kadusid pingssas ning edukas
ülesehitustöös kürest sisurikkad aas-
tad nü Eesti koolis kui kogu ühiskonnas.
Vene okupatsiooni ajal, punasel kooli-
aastal 1940/41 pidi Eesti kool töö-
tama hoopis uutes meile vööras tingi-
mustes ja uute nõuetega vene õppe-
kavade alusel — punaste nurkade ja

pioneeridega, vene keel uue õppeainena, terve rida uusi vene keelest tõlgitud õpikuid (vanad tunnustati ohtlikeks ning kõrvaldati, osa koguni põletati, ka raamatukogud puhastati). Alatskivi algkool muudeti 7-klassiliseks mitte-täielikuks keskkooliks. Ühe uue ainega 7. kl. poistele tuli sõjaline õpetus. Selle aine pidin mina võtma, ja sellega seoses tulid "pime^{ndatud} jõulud" 1940. aasta Tallinnas ainekursustel, ning hiljem uuesti käia Tallinnas aru andmas mõnele kursuste ajal langetatud "kahtlaste väljenduste" pärast. Pääsin süsiki vaid hoiatuana.

Sõjasuvi 1941 sai üle rooatera üle elatud, küüditamised ja mobilisatsioonid kuidagi klaaritud, ning kunagi okt. kuus kui omakaitse ja saksa valvekompaniid olid kooliruumid vabaks annud, võis taas koolitööga alata. Nüüd jällegi Eesti oma õppekavade alusel ning oma õpikutega. Saksa okup. võimud ei seganud end meie kooliellu.

1943/44 oli rahutu ja lühike kooliaasta, sest meist 1941. a. ida suunas üle veerenud sõjarinne rullus nüüd vastassuunas tagasi, ja juba enne veebruari lõppu 1944 tuli koolitöö lõpetada. Kas lõplikult? Olin 6. kl. klassijuhataja ning mul tuli õpilastele välja kirjutada

algkooli lõputunnistused. Lahkusime
küsivail silmil — kas lahkumine...
on veel kord jällenägemine? — pisa-
raid kuivatades, Eesti hümniga ning
tugeva käepigistusega... Kõik ilma-
laande laiali...

Tallates sõjatandmeid Soome lahest
lõuna poole kuni Sudeedi mägedeni, ja
ülegi kuni Moldaani lõuna pool Praagi,
võis tee tagasi põhjapoolse, Taani maale,
seal — sõjalõpp 8/5-1945. Siis paar aastat
koditööd Eesti laagrikoolis — ja "arahüppa-
mised" Rootsi maale, kus esialgu vabriku-
töoline Borlesholms ja Hälsingborgis.
Eesti Korresp. Instituudi kursuste ^{järele} ~~kanda~~
1952. a. jaanuaris Rootsi kooli ning kantonsu-
ka Rootsi kirikusse.

Oleme sattunud nagu tuult pööri-
sesse meie kes töötame Rootsi kooli-
pöllul. Tiheda õppekavade muudatu-
sed on tulnud kaasa elada. Alul
kehtisid 1919. a. õppekavad, siis 1955. a.
kavad, 1962. a. põhikooli kavad, Lgr. 62
ja 1969. a. Lgr. 69. Olen töötanud üle
20 a. Rootsi koolis, kõige rohkem 5-6
klassiga (B1-koolis), mõned aastad
7. klassiga, ja 1968. a. pääle aineõpetaja-
na 7-8-9 kl. Enne seda tuli muidugi
aineõpetaja kutseõigused muretseda.
Mulle suureks meriidiks nende taotlemisel

oli see, et olin olnud üliõpilane juba
Eestis (astusin võistluseksamitega 1938. a.
Tartu ülikooli usuteaduskonda). See andis
õiguse ^{siin} ennast sisse kirjutada nii ülikooli
kui õpetajate ülikooli juures edasi õppi-
miseks.

Et üksikasjaliselt ^{-malt} kirjeldada ^{-da} tööd
Rootsi koolis / põhikoolis või kesk- kui
ülemastmel, võtaks sama palju ruumi
kui kogu käesolev artikkel. Olen võrdlevalt
Eesti kooliga saanud vaid pisut valgus-
tada ka Rootsi ~~te~~ kooli töötingimusi/
probleeme. Selge on, et kool siin võitleb
suurte probleemidega, ning et ka õpetajate
- ei ainult õpilaste - töötingimused
on üpris rasked. Seda illustreerib
kujakalt ~~aini~~ Carin Mannheimeri kooli-
film Rootsi TV-s. Hiljutise ankadi järgi
(andmed raadioprogrammist "Skolprisma")
iga 5. õpetaja tahaks vahetada elukutset,
mille 13% õp-id olid samaaegselt tee-
nistusvabad. SIA-reformi hakatakse
rakendada alates õppeaastaga 1978/79.
Loodetakse, et see toob parandust. Uued
õppekavad on valmimas.

Lõpuks tahaksin süski alla krüpsu-
tada suurt sarnadust Eesti ja Rootsi
kooli sisemises töös, seda kuni 1969. a.
Lgr. 69 kehtima hakkamiseni õppeaastal
1970/71. Isiklikult on mul põhjust

olla tänulik nü oma rootsi kolleegidele
kui koolivõimudele mulle koos perekonna-
ga osutatud heatahtlikkuse ja abivalmi-
duse eest.

PS. Tööst Rootsi koolis, Ado Irväl
- vt. Büll. nr. 3/1954

Rootsi seminaris, A. Suiguäär -
Büll. nr. 2/1952. Vt. samas nr-is ka
H. Kajassaare artikkelid.

Robert Nugin
Österbymo, Rootsi.